

Sok törődést igényel, mert nem a gólya hozza

– beszélgetés Lampé László szülész-nőgyógyász professzorral –

Prof. dr. Lampé László, a Debreceni Egyetem Szülészeti-Nőgyógyászati Klinikájának volt igazgatója, professzor emeritus. Kutatási területe: nőgyógyászati onkológia, növédelem, perinatológia. Érdemes, Kiváló Orvos, a Pro Urbe Debrecen, Kettessy Aladár-, Apáczay Csere János-díj... birtokosa. Idén, január 20-án a Magyar Nőorvos Társaság Életmű Díjjal tüntette ki.

EÉ: – Professzor Úr! Az életrajzában olvastam, hogy már orvostanhallgató korában szülész-nőgyógyásznak készült, holott nem volt ez Önnél generációs hagyomány, és hogy erre az elkötelezettségére a szülészeti klinika akkori vezetője, Árvay Sándor professzor és szintén nagynevű kollégái, Ruzicska Gyula, Gyöngyössi Andor is felhívtak, ígéretesnek, a jövő emberének tartották. Miből táplálkozott ez az elkötelezettség, mit jelentett akkor, 1954-ben a jövő az Ön szakmájában, hogyan emlékszik vissza a kezdetekre?

– Valóban korán elköteleztem magam a szülészeti-nőgyógyászat mellett, bár fiatal egyetemistaként mindig az a tantárgy tetszett, amit éppen tanultam, ha anatómiát, az, ha élettant, az. Később, amikor a klinikai tantárgyakhoz jutottunk, háttérbe szorultak nálam az elméleti tárgyak, és a klinikumokon belül a szülészeti-nőgyógyászat vonzott leginkább. Már negyedévesen bejártam a szülészeti klinikára, és ötödévesen másodállást ajánlottak. Az idősebb kollégák hamar befogadtak, jól éreztem magam közöttük, mert sokat lehetett tanulni tőlük annak ellenére, hogy akkoriban ez a szakma meglehetősen kezdetleges volt, rosszak voltak a körülmények, a műszerezettség hiányos és elmaradott. A műtétekhez hiányzott az aneszteziológia, mi magunk altattunk éterrel, ami nem volt veszélytelen dolog. A neonatológiát egy gyerekgyógyász pótolta úgy, hogy minden-

nap átjött (kerékpárral) a saját osztályáról, megvizsgálta a problémás újszülötteket, javaslatot tett a terápiájukra, majd visszakeresztet. Ez napi fél, egy óra vizitet jelentett, egyébként a szülész-nő, nővérek vigyázták, gondozták a kicsiket. Tehát 1954-ben itt tartottunk, és amit mára elértünk, akkor mindez a jövőt jelentette.

EÉ: – A tudományos fokozatokat megszerelve 22 éven át a Debreceni Szülészeti és Nőgyógyászati Klinika vezetője volt, irányítása alatt hihetetlen fejlődésen ment keresztül a diagnosztika a fa-sztetoszkóptól a korszerű képalkotó (ultrahang, CT, MRI, PET-CT) eljárások, illetve gyógyító módszerekig. Klinikája 1987-ben a WHO-tól Collaboration Center, 1992-ben Baby-Friendly Center Hospital rangot, Ön pedig 2015. január 20-án a Magyar Nőorvos Társaságtól, amelynek örökös tiszteletbeli elnöke, Életmű Díjat kapott. Tudom, hogy nehéz, amit kérek, fel tudná sorolni ennek a 22 évnek a legfontosabb állomásait, amikért ezekkel a rangokkal ismerték el a klinikáját és a munkásságát?

– 1973-ban lettem tanszékvezető, ez idő tájtban indult rohamos fejlődésnek a nemzet-

közi és a hazai szülészeti-nőgyógyászat így itt, nálunk is. Ezt a klinikát évi nyolcszáz-ezer szülésre tervezték, a hetvenes évek elején ezzel szemben évente négyezer szülés is volt, ami a Ratkó-korszak csúcspontját jelentette. Rettenetes zsúfoltság volt, ezt az akkori gyakorlat is fokozta, hogy általában tíz nap után engedték haza a szülő nőket, ami mára általában három napra csökkent. Óriási segítséget jelentett, hogy 1973-ban a kormány ún. népességgazdasági határozatot hozott, és a szülészeti, az újszülöttgyógyászati, a gyermekgyógyászati nagyon sok támogatást kapott építkezésekre, műszerekre, eszközökre, állásokra. Amikor a klinikára kerültem, 17 orvos dolgozott itt, majd volt úgy, hogy ötvenen is, de mindenkinek volt tennivalója. Szükségessé vált egy új, négyszintes, (1800m²) szárnyépület, ahol új szülőszobát, császáros műtőt, újszülött osztályt, ultrahanglaborot, terhesgondozót és az alagsorban laboratóriumot alakítottunk ki. A műszerezettségben is jelentős előrelépés történt, több mint egy évig kilincselünk a minisztériumban az akkori rektorral, Keszttyűs Lóránddal, hogy hasonlóképpen az USA-hoz és Angliához, ahol

én tanulmányúton megismertem a műszert, mi is beszerezhesük az ultrahangos készüléket. Ez óriási összegbe került, meghaladta az egész éves eszközbeszerzési keretünket. Így válhatott tíz éven keresztül a debreceni klinika az ország ultrahangos szülészeti centrumává. Az altatógépek, a cardio-tokográf (CTG), amely a diagnosztikában, az infúziós pumpák az egyenletes fájáserősítésben, fájdalomcsillapításban nélkülözhetetlenek, is a szülészeti-nőgyógyászati szakma eredményességét segítik ma már elő.

EE: – *A fejlődés a tudományban és a technikában nem hozta a várt, pozitív demográfiai változásokat. A Ratkó-korszak után, amely köztudottan igen erőszakosan beavatkozott a magyarországi születésszabályozásba, folyamatosan csökken a születések száma. Az évi százezer körüli születésszám nemhogy arra nem elég, hogy a természetes fogyást kompenzálja, évente egy közepes város lélekszámával lesz kevesebb az ország lakossága, a migrációról nem is beszélve. A gyermekvállalási kedv alacsony voltát a felmérések szerint nemcsak a szociális problémák indokolják, a félelmek, a biológiai reprodukciós nehézségek, mint pl. a meddőség, a sterilitás is. 20-25 évvel ezelőtt még szórványban fordultak ezek elő, természetes volt, hogy egy nő magában hordozza a szülés, a férfi a nemzés képességét. Ön mit gondol erről?*

– Nagyon helytelennek tartom, hogy a társadalom, a nők a karriert előrébb helyezik, és amikor eljön a 35-40 év, még nincs gyerek. Ilyenkor már sok nő évek óta fogamzásgátlót szed, esetleg dohányzik, van, akinek volt egy, netán több terhesség-megszakítása is, vagy valamilyen gyulladása, peteérési zavara,

miómája és operálni kell, petevezeték-elzáródása stb., és ezek után vagy sikerül szülnie, vagy sem. Abban mi, szakemberek is hibásak vagyunk, hogy nem fújunk ez ügyben egy követ, és nem elég hangosan mondjuk, hogy tessék 20-30 év között két-három gyermeket szülni, ami ennek az optimális ideje volna, fel kellene hívnunk nekünk is erre a figyelmet.

EE: – *Mára egy egész intézményhálózat léte-sült a biológiai, genetikai, pszichés problémák megoldására, többek között a Kaáli Intézet, ahol mesterséges megtermékenyítés és lombikbeprogram is zajlik, vannak különböző szülésfelkészítő módszerek, az apás szülés, otthonszülés. Mi a véleménye a tudomány, a társadalom efféle válaszairól?*

– Elvileg ma már mindenkinek lehet valamilyen módon segíteni a meddőség megoldásában, az utóbbi 10-15 évben a mesterséges megtermékenyítés, a lombikbeprogram számos változata is alkalmazható. Úgy érzem, mi korábban nem eléggé figyeltünk a nők pszichéjére, de rá kellett jönnünk, a pszichológusoknak igen jó meglátásaik vannak e tekintetben is. Ma sokkal több lehetősége van egy nőnek mind a lelki, mind a testi felkészülésre. Ebben klinikánk szakemberei mindig is élen jártak, bevezettük a papás szülést, amely biztonságot ad a nőnek, és család-összekovácsozó szerepe is van, ugyanígy annak is, hogy az újszülöttet már a kezdetektől az anya szobájában helyezzük el. Az otthonszülés nem elég biztonságos, mert ha nincs baj, akkor nincs, de ha szövődmény lép fel, akkor a babát, anyát azonnal a megfelelő intézménybe kell juttatni, ahol felkészült szakemberek korszerű eszközökkel tudnak rajtuk segíteni.

EE: – *Professzor Úr! Sokan úgy vélik, aki egy valamiben igazán tehetséges, az sok mindenben az. Ismerői, kollégái úgy fogalmazznak, hogy munkásságában harmonikus egységet alkotott a gyógyítás-oktatás-kutatás hármasa. Új tan- és szakkönyvet írt szülésznőknek, medikusoknak, szakorvosoknak, amelyek alapműveknek számítanak ma is az oktatásban. Tudományos publikációinak száma 285, 130 nemzetközi konferenciákon tartott előadását jegyzik, német és angol nyelven. És volt szerencsém az előkészítés előtt álló egyetemtörténeti folyóiratba, a Gerundiumba is betekinteni, ahol az egyik nagy előd, Kenézy Gyula munkásságát idézi fel, lendületes és élvezetes stílusban, de tudok a Semmelweis és a Szállási Árpád professzorról írt orvostörténeti munkáiról is.*

– A háromkötetes Szülészeti-nőgyógyászati tankönyvem Nívódíjat kapott, és nemzetközi könyvkiállításon I. díjban

részesült. A Műtétankönyvem és a Szülésznők könyve szintén Nívódíjas. Különösképp mióta nyugdíjas vagyok, szívesen írok a debreceni orvosképzés nagy alakjairól, három tanszékvezető elődömről, Kenézy Gyuláról, Kovács Ferencről, Árvay Sándorról, és egyik jó barátomról, akinek az orvostörténeti oktatás bevezetését köszönhetjük a Debreceni Egyetemen, jelentek meg írásaim, de foglalkozom szülészeti- és egyetemtörténettel is. Fontosnak tartom, hogy minden évben kiadunk a szülészeti klinikánkról egy vaskos kötetet, amely magában foglalja mindazt, ami egy évben velünk történt, értékesnek tartom, mert mindez történelem.

EE: – *A munkán és az íráson kívüli legkedvesebb elfoglaltsága szülésként nem megfelelően a család, mellette az éremgyűjtés és a szépirodalom. Milyen arányban szerepeltek ezek az életében aktív korában és manapság?*

– Mostanság több szépirodalmat olvasok, amire korábban a munka és a szakirodalom tanulmányozása mellett nem volt elég időm. Az éremgyűjtési szenvedélyemet Szállási Árpád barátomnak köszönhetem, akivel közösen jelentettünk meg ezekről most már a második kiadást is megért, az érmék magyar-angol-német nyelvű leírását tartalmazó könyvet. És a család, még huszonevesek voltunk, amikor megszületett első gyermekünk, a feleségem közvetlenül a szakvizsgája előtt ajándékozott meg a másodikkal. Nem volt könnyű, de így fiatalon lettünk szülők, fiatalok voltunk, amikor megszületett az öt unokánk, és megértem a dédunokánk világra jöttét is, ezektől az örömtől esnek el mindazok, akik halogadják a gyermekvállalást.

Szegedi Magdolna

